

Φ Ο Ρ Ο Υ Μ Τ Η Σ Α Θ Η Ν Α Σ
IF - EPFCL

ΔΦ - ΣΧΟΛΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΩΝ
ΦΟΡΟΥΜ ΤΟΥ ΛΑΚΑΝΙΚΟΥ ΠΕΔΙΟΥ
ΦΟΡΟΥΜ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Η αποτελεσματικότητα
της μεταβίβασης
έναντι
των συμπτωμάτων

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α
Κ Λ Ι Ν Ι Κ Ω Ν Ε Κ Π Α Ι Δ Ε Υ Σ Ε Ω Ν
2 0 1 9 - 2 0 2 0

Φόρουμ της Αθήνας, IF – EPFCL

**Πρόγραμμα Κλινικών Εκπαιδεύσεων
2019 – 2020**

Η αποτελεσματικότητα της μεταβίβασης
έναντι των συμπτωμάτων

Οργάνωση • Συντονισμός • Επιμέλεια Έκδοσης

Επιτροπή Κλινικών Εκπαιδεύσεων

Διονύσης Μπράτης
Πρόεδρος ΕΚΕ • Υπεύθυνος ΠΚΕ

Στέλιος Μωριάτης
Μέλος ΕΚΕ

Γιώργος Γιακουμάκης
Μέλος ΕΚΕ

© Φόρουμ της Αθήνας, IF-EPFCL, Σεπτέμβριος 2019

Περί της μεταβίβασης, του χειρισμού της και της έκβασης της Θεραπείας

Διονύσης Μπράτης

«Ένωθε ότι δεν ήμουν ακόμα ολότελα δικός του και, πέρα από την αναμόρφωση, επέστρεφε κατά καιρούς και στη θεραπεία. Δοκίμαζε και πάλι τα όνειρα, αλλά δεν είχαμε πια κανένα αυθεντικό. Ενοχλημένος από την τόση αναμονή, κατέληξα να επινοήσω ένα. Δεν θα το είχα κάνει αν μπορούσα να προβλέψω τη δυσκολία μιας τέτοιας προσποίησης [...]. Έτσι αποδείκνυα ότι είχα καταλάβει απόλυτα την αρρώστια που απαιτούσε ο γιατρός από μένα [...]

Ο Πάολι ανέλυσε τα ούρα μου μπροστά μου [...]. Σ' εκείνον το σωλήνα, δεν υπήρχε τίποτα που να θυμίζει τη συμπεριφορά μου όταν, για να ευχαριστήσω τον δόκτορα Σ., επινοούσα νέες λεπτομέρειες της παιδικής μου ηλικίας που όφειλαν να επιβεβαιώσουν τη διάγνωση του Σοφοκλή».

*Ίταλο Σβέθο, Η συνείδηση του Ζήνωνα, μτφ.
 Έφη Καλλιφατίδη, Αντίποδες, 2018, σ. 538-545.*

☪☪☪

«[...] Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι η αναλυτική σχέση θεμελιώνεται στη φιλαλήθεια [...] και αποκλείει κάθε επίφαση και εξαπάτηση».

*Sigmund Freud (1937), Περαιτή και μη περαιτή
 ανάλυση, μτφ. Γιώργος Σαγκριώτης, Πλέθρον, 2008, σ. 66.*

☪☪☪

«Έχουμε συνειδητοποιήσει πλέον την αντίστροφη μεταβίβαση που προκύπτει [στον αναλυτή] ως αποτέλεσμα της επιρροής του ασθενούς στα ασυνείδητα συναισθήματά του και ευελπιστούμε ότι θα αναγνωρίσει αυτή την αντιμεταβίβαση και θα την ξεπεράσει. Τώρα πια που ένας σημαντικός αριθμός ανθρώπων ασκούν την ψυχανάλυση και μοιράζονται τις εμπειρίες τους, διαπιστώνουμε ότι κανένας ψυχαναλυτής δεν μπορεί να προχωρήσει πέρα από εκεί απ' όπου τα προσωπικά του

συμπλέγματα και οι εσωτερικές του αντιστάσεις του επιτρέπουν»

Sigmund Freud (1910), Μελλοντικές προοπτικές της ψυχαναλυτικής θεραπείας, Complete Works, p. 2309 [ανέκδοτο στα Ελληνικά, μτφ. Διονύσης Μπράτης]

☪☪☪

«[...] ολόκληρη η θεωρία της μεταβίβασης [...] είναι η επιθυμία του αναλυτή. [...] Η μεταβίβαση είναι ένα ουσιαστικό φαινόμενο, δεμένο με την επιθυμία σαν κομβικό φαινόμενο του ανθρώπινου όντος. [...] Έτσι και υπάρχει κάπου το υποκείμενο που υποτίθεται ότι γνωρίζει, εκεί υπάρχει μεταβίβαση»

Jacques Lacan (1964), Οι τέσσερις θεμελιακές έννοιες της ψυχανάλυσης, μτφ. Α. Σκαρπαλέζου, Κέδρος, 1982, σσ. 202/294-295

Το σύντομο απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Ίταλο Σβέβο *Η συνείδηση του Ζήνωννα*, δημοσιευμένο στα 1923, προκαλεί μειδίαμα και αναπόφευκτα φέρνει στο νου την περίπτωση της νεαρής ομοφυλόφιλης ασθενούς του Φρόντ, η οποία, ούσα σε συνθήκες μεταβίβασης προς τον αναλυτή της, «επινοούσε», ασυνείδητα, όνειρα με ετεροφυλοφιλικό περιεχόμενο. Όσοι έχουν υπόψη τους το κείμενο θα θυμούνται οπωσδήποτε τον παράδοξο τρόπο που ο πατέρας της ψυχανάλυσης επέλεξε για να απαντήσει σε αυτή τη μεταβιβαστική εκδήλωση της νεαρής κοπέλας και το πώς αυτό επέδρασε στην έκβαση της ανάλυσής της.

Για να το θέσω ευρύτερα, οι θεωρητικές διατυπώσεις και οι αντίστοιχες επεξεργασίες περί της έννοιας της μεταβίβασης εμπεριέχουν το σύνολο των αντιλήψεων κάθε αναλυτή για την ίδια τη θεραπεία, το αντικείμενό της και την διεύθυνσή της. Εδώ έγκειται η μεγάλη δυσκολία, κι από εδώ πηγάζουν οι σοβαρές θεωρητικές διαμάχες μεταξύ των σχολών, πράγμα καταρχήν αναμενόμενο, αφού η διαπίστωση των μεταβιβαστικών

εκδηλώσεων και ο χειρισμός τους εντός της αναλυτικής πράξης, προηγήθηκαν της θεωρητικής επεξεργασίας της ίδιας της έννοιας. Το δεδομένο αυτό αναμφίβολα συνδέεται με τη σύγχυση που εύκολα μπορεί κανείς να διαπιστώσει επί του θέματος, ανατρέχοντας στο φροϋδικό corpus και ιδίως στις εκτεταμένες αναφορές της περίπτωσης *Ντόρα*.

Εάν επιχειρήσει κανείς να διερευνήσει την ιστορία της έννοιας, να κατασκευάσει, τρόπον τινά, μια «γενεαλογία» της εντός της φροϋδικής σκέψης, θα διαπιστώσει ότι στα πρώιμα έργα του ο Φρόυντ εκλάμβανε τη μεταβίβαση ως μια ειδική περίπτωση μετάθεσης του συναισθήματος από μια αναπαράσταση σε μια άλλη. Στις *Μελέτες για την υστερία*, εκεί όπου επιχειρεί να θεωρητικοποιήσει την τεχνική που εφαρμόζει για τη θεραπεία των υστερικών, μιλά για «εσφαλμένη συσχέτιση», που θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως σύμπτωμα, ως *αντίσταση*, ώστε να μην παρακλύεται η πολυπόθητη θεραπευτική συμμαχία. Όπως ορθά επισημαίνουν οι Laplanche & Pontalis, κατά την αρχική αυτή περίοδο, η μεταβίβαση δεν συνιστούσε για τον Φρόυντ ουσιαστικό παράγοντα για τη διαμόρφωση της αναλυτικής σχέσης, αντίληψη που είναι παρούσα και στην ανάλυση της *Ντόρα*· θα χρειαστεί να μεσολαβήσουν αρκετά χρόνια καθώς και η σύλληψη του οιδιπόδειου συμπλέγματος για να οδηγηθεί σε νέους δρόμους η κατανόησή του περί μεταβίβασης: Υπό το πρίσμα του οιδιπόδειου μύθου, ο Φρόυντ θα αναλύσει τον *Άνθρωπο με τα ποντίκια* και θα ερμηνεύσει την αμφιθυμική σχέση με τον πατέρα του βασιζόμενος στις μεταβιβαστικές εκδηλώσεις του νεαρού ασθενούς προς τον «Κύριο καθηγητή».

Έγγραφα νωρίτερα, αναφερόμενος στον Φρόυντ, ο *πατέρας* της ψυχανάλυσης. Είναι από αυτή την πατρική θέση που ο ίδιος ερμήνευσε τις μεταβιβάσεις των ασθενών του, εμμένοντας ως το τέλος, αρκεί να διαβάσει κανείς την ύστατη γραπτή παρακαταθήκη του, τη *Σύνοψη της ψυχανάλυσης*, για να το

αντιληφθεί. Κι έτσι, ο ιδρυτής της ψυχανάλυσης επιβεβαιώνει, εκτός από την απaráμιλλη εντιμότητά του, εκείνο που από νωρίς αντιλήφθηκε ο ίδιος, ότι δηλαδή κανένας αναλυτής δεν μπορεί να πάει μια ανάλυση πέρα από το σύμπτωμά του.

Σε αυτό το σημείο υπεισέρχεται η προβληματική της περιφνημής αντιμεταβίβασης. Αν και δικής του επινόησης, αφορμής δοθείσης από τα ερωτικά παρασπράτγματα του μαθητή του Γιούνγκ με την αναλυόμενη του Σαμπίνα Σπιλράιν, ο Φρόυντ ελάχιστα μεταχειρίστηκε αυτό τον όρο – κι όποτε το έκανε ήταν για να υπογραμμίσει τον συμπτωματικό χαρακτήρα της. Φυσικά, το γεγονός αυτό δεν πτόησε τους επιγόνους του, που στα επόμενα χρόνια θα επιδίδονταν σε ατέρμονες θεωρητικές αναζητήσεις, που σχεδόν πάντοτε κατέληγαν στην επιβεβαίωση της χρησιμότητάς της ως μέσου «κατανόησης» των αναλυόμενων τους.

Ο Λακάν, ήδη από τα *Τεχνικά γραπτά του Φρόυντ*, θα επισημάνει ότι αντικείμενο της αναλυτικής εργασίας δεν είναι το «εδώ και τώρα» της μεταβίβασης, αλλά κάτι άλλο. Βρισκόμαστε στην περίοδο της «επιστροφής στον Φρόυντ», όπου η επανανάγνωση του οιδιπόδειου συμπλέγματος, μέσα από τις ανθρωπολογικές μελέτες των Claude Levi-Strauss και Marcel Mauss, θα αναδείξει τη συμβολική λειτουργία που ο μύθος αντιπροσωπεύει, αφού το διακύβευμα – αν πρέπει να το θέσουμε έτσι – είναι η ένταξη του υποκειμένου στο συμβολικό πεδίο και, από την άποψη αυτή, το οιδιπόδειο συνιστά ένα κλειδί για την είσοδό του. Εντός αυτής της προοπτικής, αντικείμενο της ανάλυσης δεν μπορεί παρά να είναι η ανάγνωση και η μετάφραση των «ιερογλυφικών της υστερίας, των οικόσημων της φοβίας, των λαβυρίνθων της *zwangsneurose*», όπως εκφέρονται από το υποκείμενο που εισέρχεται στην αναλυτική κατάσταση κουβαλώντας, εκών άκων, τον ατομικό μύθο του.

Αντικείμενο, επομένως, μιας ανάλυσης δεν είναι η επεξεργασία της σχέσης αναλυτή και αναλυόμενου, σαν να επρόκειτο για μια ακόμη θεραπεία ζεύγους, που μοιραία θα εκτρέπονταν στη διάσταση της φαντασιακής διαλεκτικής. Η μεταβίβαση, ωστόσο, είναι εκεί, εκ των ων ουκ άνευ μιας αληθινής ανάλυσης και «*συνιστά ένα φαινόμενο*», δηλώνει ο Λακάν, «*που περιλαμβάνει και το υποκείμενο και τον ψυχαναλυτή. Το να το χωρίσουμε σε μεταβίβαση και αντιμεταβίβαση, όση κι αν είναι η τόλμη και η ξεγνοιασιά των σκέψεων που θα κάναμε πάνω στο θέμα, θα αποτελούσε απλώς έναν τρόπο υπεκφυγής του προβλήματος*».

Εύλογα προκύπτει το ερώτημα, ποιο είναι το πρόβλημα σε σχέση με τη μεταβίβαση και ποια οφείλει να είναι η θέση ενός αναλυτή που δεν επιθυμεί να υπεκφύγει. Για να το θέσω διαφορετικά, εάν συνδέουμε τη μεταβίβαση – την *αποτελεσματική επί των συμπτωμάτων*, όπως δηλώνει ο τίτλος μας – με την επιθυμία του αναλυτή, σε τι συνίσταται αυτή του η επιθυμία, σε τι αφορά και τι είναι εκείνο που τον διασφαλίζει ως προς την ορισμένη θέση του (εκείνη του *αντικειμένου α*, αν ακολουθήσουμε το Λακάν) ώστε να μην εκπίπτει σε Πυγμαλίωνα της ψυχοθεραπευτικής μετανεωτερικότητας; Μου φαίνεται πως, αν θα έπρεπε να συνοψίσω σε μια φράση την κεντρική προβληματική της φετινής θεματικής, θα έκλεινα το σύντομο αυτό σημείωμα ακριβώς εδώ.

Βιβλιογραφικές αναφορές:

- Freud, S. Μελέτες για την υστερία, μτφ. Λ. Αναγνώστου, Επίκουρος, 2002.
- Freud, S. Παρατηρήσεις για μια περίπτωση ψυχαναγκαστικής νεύρωσης («Ο Ράττενμαν»), μτφ. Λ. Αναγνώστου, στο: *Τρία ιστορικά ασθeneίας*, Επίκουρος, 1995.
- Freud, S. Notes upon a case of obsessional neurosis, Addendum: Original record of the case, in: *Two case*

histories: "Little Hans" and the "Rat Man", The Standard Edition, Vol. X, Vintage, 2001.

- Freud, S. Σχετικά με την ψυχογένεση μιας περίπτωσης γυναικείας ομοφυλοφιλίας, μτφ. Τ. Δασκαρόλη, στο: *Εκ των υστέρων*, τεύχος 10, Εξάντας, 2003.
- Freud, S. Ντόρα, μτφ. Κ. Λιάπτη, Επίκουρος, 1991.
- Freud, S. Περαιτή και μη περαιτή ανάλυση, μτφ. Γ. Σαγκριώτης, Πλέθρον, 2008.
- Freud, S. Μια σύνοψη της ψυχανάλυσης, μτφ. Δ. Παναγιωτοπούλου, Πλέθρον, 2017.
- Freud, S. Για τη δυναμική της μεταβίβασης, παρατηρήσεις για τον έρωτα μεταβίβασης, μτφ. Γ. Σαγκριώτης, επίμετρο Δ. Παπαευθυμίου, Πλέθρον, 2010.
- Freud, S & Jung, C. Η αλληλογραφία, μτφ. Γ. Τέντες, Αρμός, 2008.
- Ζαφειρόπουλος, Μ. Λακάν και Λεβί-Στρως ή η επιστροφή στον Φρόυντ, μτφ. Τ. Μπέτζελος, Πλέθρον, 2007.
- Levi-Strauss, C. Συμβολική δραστικότητα, μτφ. Θ. Παραδέλλης, στο: *Δομική ανθρωπολογία*, Κέδρος, 2010.
- Mauss, M. Κοινωνιολογία και Ανθρωπολογία, εισαγωγή Claude Levi-Strauss, μτφ. Θ. Παραδέλλης, Εκδόσεις του εικοστού πρώτου, 2004.
- Laplanche, J & Pontalis, J-B. Λεξιλόγιο της ψυχανάλυσης, Κέδρος, 1986.
- Lacan, J. Οι τέσσερις θεμελιακές έννοιες της ψυχανάλυσης, μτφ. Α. Σκαρπαλέζου, Κέδρος, 1982.
- Lacan, J. Λειτουργία και πεδίο της ομιλίας και της γλώσσας στην ψυχανάλυση, μτφ. Ν. Λινάρδου – Μπλανσέ & Ρ. Μπλανσέ, Εκκρεμές, 2005.
- Lacan, J. Το αντίστροφο της ψυχανάλυσης, μτφ. Ντ. Περτσέτη, Ν. Κατσογιάννη, Φ. Σιατίτσας, Μ. Φίλη, Δ. Βεργέτης, Ψυχογιός, 2014.

Η αποτελεσματικότητα της μεταβίβασης έναντι των συμπτωμάτων (*)

Bruno Geneste

(*) Το κείμενο αποτελεί το εισαγωγικό επιχείρημα της θεματικής των Κλινικών Κολλεγίων της IF-EPFCL, που δημοσιεύτηκε στα Γαλλικά, με τον τίτλο *L'efficace du transfert face aux symptômes*.

Ακόμα κι αν δεν είχαμε ανάγκη την ψυχανάλυση για να υπογραμμίσουμε την επίδραση της θεραπευτικής σχέσης στην βελτίωση των συμπτωμάτων, παραμένει γεγονός ότι με τον Φρόντ και την ανακάλυψή του για το ασυνείδητο κατάφερε η μεταβίβαση να συστηματοποιηθεί ως έννοια και να ταυτιστεί με τα αποτελέσματα της αναλυτικής πρακτικής.

Ο Φρόντ, που αφιέρωσε εξ' ολοκλήρου σε αυτήν την *Τεχνική της ψυχανάλυσης*, επεσήμανε αρκετά νωρίς την εξουσία της μεταβίβασης πάνω στα συμπτώματα. Ωστόσο, ο χειρισμός της απαιτείται να γίνεται λελογισμένα και με το απαραίτητο τακτ. Από την άποψη αυτή, αξίζει να ξαναδιαβαστούν οι *Συμβουλές προς τους γιατρούς*, ώστε να γίνει αντιληπτή η φρεσκάδα που αποπνέει η διδασκαλία του ακόμη και σήμερα.

Ο Φρόντ δεν δίστασε να δηλώσει - ιδιαίτερα καθώς πρόκειται για γεγονός αυταπόδεικτο που θα πρέπει να τραβήξει την προσοχή μας - ότι το ξετύλιγμα της νέυρωσης εντός των πλαισίων της μεταβίβασης έχει ως αποτέλεσμα τον, εξ' ορισμού, περιορισμό της νοσηρότητας των συμπτωμάτων στη ζωή του υποκειμένου. Θα πρέπει όμως να αποδείξουμε με ποιά τρόπο.

Οι απόψεις του ως προς τον αναγκαίο χαρακτήρα της μεταβίβασης, που για να εγκαθιδρυθεί απαιτεί έναν απροσδιόριστο χρόνο, θα πρέπει να αξιολογηθούν σε σχέση με τον επίμαχο χαρακτήρα που εμφανίζουν οι μεταμοντέρνες θεραπείες των οποίων η αποτελεσματικότητα εξαρτάται από την

σύνδεση που επιχειρείται ανάμεσα στο εφήμερο της διάρκειάς τους και τους ανώνυμους ειδικούς. Οι συγκεκριμένες θεραπείες, παραγνωρίζοντας τους παράγοντες που καθορίζουν το ομιλούν όν, είναι έτοιμες να καταφύγουν σε προκατασκευασμένες τεχνικές οι οποίες, επιβεβαιώνοντας κάποιες απλοϊκές ερμηνείες, καταλήγουν να απορροφούν ως αυταπάτη, τη σύγχρονη δυσφορία του πολιτισμού που οφείλει την κυριαρχία της στον καπιταλισμό. Θα καταφέρουν όμως έτσι να αποφύγουν την αναζωπύρωση του;

Αν ο Φρόντ αναφέρεται στην μεταβίβαση ως τον πιο ισχυρό μηχανισμό της θεραπείας είναι γιατί επιθυμεί να υπογραμμίσει ότι ανάμεσα στην πρώτη και στη διάρκεια της δεύτερης υφίσταται μια αναλογία. Η ψυχανάλυση έρχεται να αποκαλύψει ένα κατ' αρχήν αδύνατον κατά την θεραπεία των συμπτωμάτων, στην οποία και αντιστοιχεί μια προσίδια χρονικότητα. Αυτή εξαρτάται πρωτίστως από την επιθυμία του αναλυτή και του υποκειμένου που, μέσω της ομιλίας του, επιχειρεί να επεξεργαστεί την εμπειρία του, κι όχι από γραφειοκρατικού τύπου διαδικασίες που σχετίζονται από τον υπολογισμό του χρόνου με το ρολόι. Η μεταβίβαση, συμπεριλαμβανομένου και του αναλυτή, ανοίγει το δρόμο ώστε το σύμπτωμα να εισακουσθεί ως οφείλει, δηλαδή, όσο το δυνατόν πλησιέστερα στα υποκειμενικά δεδομένα. Χωρίς αυτή θα ήταν ανέφικτη οποιαδήποτε πράξη ή ερμηνεία που θα μπορούσε να αποκτήσει νόημα για τη ζωή του υποκειμένου. Η ηθική της μεταβίβασης συνίσταται ακριβώς σε αυτό: αν πρόκειται για αγάπη, μια αγάπη αληθινή, όπως θα έλεγε ο Φρόντ, αυτή δεν μπορεί να συνεχίζει να υφίσταται στο διηνεκές. Πρόκειται για μια αγάπη που προσβλέπει στο τέλος της. Μία ψυχανάλυση δεν είναι φυσικά εκτός χρόνου, έχει όμως τον δικό της χρόνο. Επιπλέον, με ποιο τρόπο αυτή η αγάπη θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι αποθεραπεύει το σύμπτωμα χωρίς να εκτρέπεται στα αδιέξοδα της σαγήνης και της υποβολής;

Σχετικά με αυτό το ερώτημα της μεταβίβασης ο Λακάν θα διατυπώσει αργότερα το δικό του αλγόριθμο περί μεταβίβασης. Η μεταβίβαση δεν αποτελεί την επανάληψη των παιδικών πόθων, όπως θα υποστήριζε ο Φρόυντ, αλλά συνιστά μια αγάπη που απευθύνεται στην γνώση ...και όχι στον κλινικό. Σε τούτο τον τελευταίο εναπόκειται η ευθύνη του ερωτήματος ως προς τη θέση που θα πρέπει να κατέχει, ώστε να συνεχίζει να λειτουργεί σύμφωνα με τη πράξη του.

Η δική μας προσέγγιση της μεταβίβασης εξαρτάται επομένως από την αντίληψη που έχουμε για το τέλος μιας αναλυτικής θεραπείας. Εδώ ακριβώς εδράζεται το διακύβευμα όσων υιοθετούν την ψυχανάλυση και την κλινική πρακτική της ως θεραπευτική απάντηση στα συμπτώματα.

Η επεξεργασία του εν λόγω θέματος μας επιβάλλει, επομένως, να επεκταθούμε στο σύνολο του κλινικού πεδίου ενώ, παράλληλα, απαιτείται η επανεξέταση των επισημάνσεων του Λακάν στο τέλος του *Προκαταρκτικού ερωτήματος*. Και αυτό γιατί η αναλυτική θεραπεία της ψύχωσης προϋποθέτει μια πιο ακριβή σύλληψη του χειρισμού της μεταβίβασης, πέραν της αποκρυπτογράφησης η οποία ταιριάζει στη θεραπεία των νευρώσεων.

Εκτός από τις συνέπειες που το εν λόγω θέμα ενέχει για την αναλυτική πρακτική, κάθε ενεργός φορέας, είτε αυτός ασκεί την πρακτική του στο κοινωνικό πεδίο είτε στο εκπαιδευτικό είτε στο θεραπευτικό, θα βρει εντός της ψυχανάλυσης εκείνο το υλικό που θα του επιτρέψει να καταστήσει πιο ξεκάθαρη την θέση του ως προς την κλινική πράξη.

Μετάφραση από τα Γαλλικά: Ευαγγελία Κομματά

Επιμέλεια κειμένου: Διονύσης Μπράτης

Προτεινόμενη από την IF-EPFCL βιβλιογραφία (διαθέσιμες εκδόσεις στα ελληνικά)

FREUD Sigmund

- Ψυχοπαθολογία της καθημερινής ζωής, Πλέθρον 2016· Επίκουρος 1992.
- Η τεχνική της ψυχανάλυσης, Επίκουρος 1985.
- Παρατηρήσεις για μια περίπτωση ψυχαναγκαστικής νεύρωσης, ο Ράττενμαν, στο *Τρία ιστορικά ασθένειας*, Επίκουρος 1995.
- Ντόρα, η ανάλυση μιας υστερίας, Επίκουρος 1991.
- Εισαγωγή στο Ναρκισσισμό, στο *Ναρκισσισμός, Μαζοχισμός Φετιχισμός*, Επίκουρος 1991· Νίκας 2012.
- Εισαγωγή στην ψυχανάλυση [κεφάλαια XII, XXIII, XXVII, XXVIII], Επίκουρος 1996.
- Σχετικά με την ψυχογένεση μιας περίπτωσης γυναικείας ομοφυλοφιλίας, στο *Εκ των υστέρων*, τεύχος 10, Εξάντας 2003.
- Αναστολή, σύμπτωμα και άγχος, Μεταίχμιο 2018· Νίκας 2017.
- Νέα σειρά των παραδόσεων για την εισαγωγή στην ψυχανάλυση, Επίκουρος 1977.
- Περατή και μη περατή ανάλυση, Πλέθρον 2008.
- Περί της ψυχολογίας του γυμνασιόπαιδος, στο *Το οικογενειακό μυθιστόρημα των νευρωτικών*, Orportuna 2014.
- Κατασκευές στην ψυχανάλυση, στο *Εκ των υστέρων*, τεύχος 1, Εξάντας 1997.

LACAN Jacques

Γραπτά

- «Περί ενός προκαταρκτικού ερωτήματος σε κάθε πιθανή θεραπευτική αγωγή της ψύχωσης»
- «Η κατεύθυνση της θεραπείας και οι αρχές της εξουσίας της» [και ειδικά το Κεφάλαιο III: "Πού είμαστε με τη μεταφορά;"]

Άλλα γραπτά

- «Πρόλογος στην αγγλική έκδοση του Σεμιναρίου XI»

Διαλέξεις

- «Η Τρίτη», Ρώμη, 1 Νοεμβρίου 1974.

Το Σεμινάριο

- Βιβλίο III, Οι Ψυχώσεις, Ψυχογίος 2005.
- Βιβλίο XI, Οι τέσσερις θεμελιώδεις έννοιες της ψυχανάλυσης, κεφάλαια X, XI, XVIII, XIX, Κέδρος 1982.

Πρόσθετη προτεινόμενη βιβλιογραφία διαθέσιμη στα ελληνικά

- Freud S. Για τη δυναμική της μεταβίβασης, παρατηρήσεις για τον έρωτα μεταβίβασης, Πλέθρον, 2010.
- Freud S. Για την εισαγωγή της θεραπείας, ανάμνηση, επανάληψη, επεξεργασία, Πλέθρον, 2010.
- Freud S. Πρακτική ψυχανάλυση, Επίκουρος, 1975.
- Freud S. Μαθήματα ψυχικής ανατομίας, Ροές, 2004.
- Φρόντντ, Γιούνγκ. Η αλληλογραφία, Αρμός, 2008.
- Filloux JC. Παιδαγωγική και ψυχανάλυση, Gutenberg, 2011.
- Klein M & Riviere J. Η αγάπη και το μίσος, η ανάγκη της επανόρθωσης, Κονιδάρης, 1990.
- Winnicott DW. Το παιχνίδι και η πραγματικότητα, Αρμός, 2019.
- Πλάτων. Συμπόσιο, Ζήτρος, 2004.
- Πλάτων. Φαίδρος, Κάκτος, 1993.
- Μως Μ. Το δώρο, Μορφές και Λειτουργίες της ανταλλαγής, Καστανιώτης, 1979.
- Μως Μ. Κοινωνιολογία και ανθρωπολογία, Εκδόσεις του εικοστού πρώτου, 2004.
- Φρόντντ Α. Το Εγώ και οι μηχανισμοί άμυνας, Καστανιώτης, 1978.
- Χιουμ Ντ. Περί αγάπης και μίσους, Πραγματεία για την ανθρώπινη φύση, Ηριδανός, 2015.

Προτεινόμενη από την IF-EPFCL βιβλιογραφία (Εκδόσεις στα γαλλικά)

FREUD Sigmund

- «Traitement psychique», *Résultats, idées, problèmes I*, Paris, PUF.
- *Psychopathologie de la vie quotidienne*, Paris, Payot.
- *La Technique psychanalytique*, chapitres II («De la psychothérapie»), VI («La dynamique du transfert»), IX («Le début du traitement»), X («Remémoration, répétition et perlaboration»), XI («Observations sur l'amour de transfert»), Paris, PUF.
- *Cinq Psychanalyses*, «Fragment d'une analyse d'hystérie», «Remarques sur un cas de névrose obsessionnelle», Paris, PUF.
- «Pour introduire le narcissisme», *La Vie sexuelle*, Paris, PUF.
- *Conférences d'introduction à la psychanalyse*, chapitres XII, XXIII, XXVII, XXVIII, Paris, Gallimard.
- «Sur la psychogenèse d'un cas d'homosexualité féminine», *Névrose, psychose et perversion*, Paris, PUF.
- *Inhibition, symptôme et angoisse*, Paris, PUF, Quadrige.
- *Nouvelles conférences d'introduction à la psychanalyse*, Paris, Gallimard.
- «Psychanalyse et théorie de la libido», *Résultats, idées, problèmes II*, Paris, PUF.
- «L'analyse avec fin et l'analyse sans fin», *Résultats, idées, problèmes II*, Paris, PUF.
- «Constructions dans l'analyse », *Résultats, idées, problèmes II*, Paris, PUF.
- «Sur la psychologie du lycéen», Tr. fr., *Œuvres complètes*, t. XII. Paris, PUF, 2005, p.331-337 et *Résultats, Idées, Problèmes, I*, Paris, PUF.

LACAN Jacques

Ecrits, Paris, Seuil, 1966

- «De nos antécédents», p. 65-72.
- «Intervention sur le transfert», p. 215-226.
- «Du sujet enfin en question», p. 229-236.

- «L'instance de la lettre dans l'inconscient ou la raison depuis Freud», p. 493-528.
- «D'une question préliminaire à tout traitement de la psychose», p. 531-583.
- « La direction de la cure et les principes de son pouvoir », p. 585-645 (et spécialement le chapitre III: «Où en est-on avec le transfert?»).
- «Subversion du sujet et dialectique du désir dans l'inconscient freudien», p. 793-827.
- «Position de l'inconscient», p. 829-850.

Autres écrits, Paris, Seuil, 2001.

- «Petit discours à l'ORTF», 6 décembre 1966, p. 221
- «Proposition du 9 octobre 1967 sur le psychanalyste de l'École», p. 243-259.
- «Allocution sur l'enseignement» prononcée le 19 avril 1970, p. 297.
- «La méprise du sujet-supposé-savoir», p. 329-339.
- «Allocution sur les psychoses de l'enfant», p. 361-371.
- «Note sur l'enfant», p. 373-374.
- «L'Acte psychanalytique», p. 375-383.
- «Joyce le Symptôme», p. 565-570.
- «Préface à l'édition anglaise du *Séminaire XI*», p. 571-573.

Conférences

- «La Troisième», Rome, 1er novembre 1974.
- «Conférence à Genève sur le symptôme», 4 octobre 1975.
- «Conférences dans les universités nord-américaines», *Scilicet*, n° 6-7, Paris, Seuil, p. 15.

Le Séminaire

- *Livre I, Les Écrits techniques de Freud*, chapitres IV, V, VIII, XIV, XV, XVIII, XIX. Paris, Seuil, 1975.
- *Livre II, Le moi dans la théorie de Freud et dans la technique de la psychanalyse*, Paris, Seuil, 1978.
- *Livre III, Les Psychoses*, Paris, Seuil, 1981.
- *Livre V, Les Formations de l'inconscient*, chapitres XVIII, XX, XXII, XXIV, XXVI, XXVII. Paris, Seuil, 1998.
- *Livre VIII, Le Transfert*, chapitres XII XIII XVI XVII XXVI, Paris, Seuil, 1991.
- *Livre X, L'Angoisse*, chapitres VIII, IX, X, XI, XIV, XV, XXI, Paris, Seuil, 2004.

Livre XI, Les Quatre Concepts fondamentaux de la psychanalyse, chapitres X, XI, XVIII, XIX, XX, Paris, Seuil, 1973.

Livre XV, «L'Acte psychanalytique», inédit.

Livre XXII, «RSI», inédit, leçons du 10 décembre 1974 et du 25 janvier 1975.

Livre XXIII, Le Sinthome, Paris, Seuil, 2005, leçon du 16 décembre 1976.

Autres références

- Colette Soler:
 - «Les Symptômes de transfert», Cours 1999.
 - «Le Symptôme et l'Analyste», Cours 2004-2005.
 - «Avènements du réel, de l'angoisse au symptôme», Cours 2015-2016.
 - «L'amour qui s'adresse au savoir», *Revue des Collèges Cliniques du Champ (RCCCL)*, n° 12, «Qu'est-ce qui fait lien?», Paris, Hermann, 2013.
- «Que faisons-nous des symptômes?», *Revue des Collèges Cliniques du Champ Lacanien (RCCCL)*, n° 5, Paris, Hermann, 2006.
- «La répétition à l'épreuve du transfert», *Revue des Collèges Cliniques du Champ Lacanien (RCCCL)*, n°10, Paris, Hermann, 2011.
- Le Cahiers du stage, *Revue du collège clinique de Bourgogne – Franche-Comté*, n° 4, 5, 7 et 8.
- Daniel Pennac, *Chagrins d'école*, Paris, Gallimard, 2007.
- Martine Menès, *L'Enfant et le Savoir – D'où vient le désir d'apprendre*, Paris, Seuil, 2012.
- Martine Menès, «La “névrose infantile” : un trauma bénéfique», Rééd. Revue, Paris, éd. Nouvelles du Champ lacanien, 2019.
- Frédéric Pellion, «L'inconscient, une “puissance de refus”».

Ε Τ Η Σ Ι Α
Σ Ε Μ Ι Ν Α Ρ Ι Α (*)

(*) Τα εισαγωγικά κείμενα των σεμιναρίων που ακολουθούν εκφράζουν τους συντάκτες – εισηγητές τους και έχουν ενταχθεί στο παρόν έντυπο αυτούσια, ως προς το περιεχόμενο και τη σύνταξη, όπως κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή Κλινικών Εκπαιδεύσεων

Μεταβίβαση ή υποβολή; Από τον Φρόντ στο Λακάν

Εισηγήτρια: Ευαγγελία Κομματά

Με άξονα αναφοράς το γράφημα της επιθυμίας, ο Λακάν επιχειρεί να επαναδιαπραγματευθεί ένα από τα πλέον εύλογα διλήμματα που θέτει η ίδια η ψυχαναλυτική πρακτική και στο οποία κλήθηκαν να απαντήσουν τόσο ο Φρόντ όσο και οι διάφοροι επίγονοί του.

Πρόκειται για την έλλειψη μιας σαφούς διάκρισης που ο ίδιος ο Φρόντ συντηρεί, καθ' όλη την διάρκεια του έργου του, ανάμεσα στην έννοια της μεταβίβασης και σε εκείνη της υποβολής.

Η μεταβίβαση για τον Φρόντ, τουλάχιστον στις αρχές της διδασκαλίας του, συνιστά υποβολή που όμως επιδέχεται ερμηνείας. Η ίδια η δυνατότητα ερμηνείας, άλλωστε, είναι ο λόγος για τον οποίο, σύμφωνα με τον Λακάν, η υποβολή διαφοροποιείται από την μεταβίβαση, καθιστώντας αυτή την τελευταία άρθρωση ενός αιτήματος το οποίο απευθύνει το υποκείμενο στον αναλυτή.

Παρόλα αυτά, η αναγκαιότητα μιας απάντησης εκ μέρους του αναλυτή, η οποία ενέχεται εξορισμού στο ίδιο το αίτημα, ενδέχεται να μετατρέψει την μεταβίβαση σε μορφή εξουσίας την οποία χρησιμοποιεί ο αναλυτής για να υποβάλει τον ασθενή του στην αποδοχή ερμηνειών που τον περιορίζουν σε μια θέση εξάρτησης και υποταγής.

Επιπλέον, αν η δυνατότητα ερμηνείας του συμπτώματος αποτελεί για τον Φρόντ αδιαπραγμάτετο μέσο εδραίωσης της μεταβίβασης, η απόπειρα ανάλυσης όπως και η ερμηνεία της ίδιας της μεταβίβασης οδηγούν στην διάλυσή της.

Η επεξεργασία από τον Λακάν της φρουϊδικής αυτής συλλογιστικής, οδήγησε στην εκ μέρους του διατύπωση της μεταβίβασης, όχι ως μορφής υποβολής αλλά ως δυνατότητας σημαίνουσας άρθρωσης, η οποία τοποθετείται πέρα από το αίτημα με το οποίο το υποκείμενο προσέρχεται στην ανάλυση και απευθύνεται στον αναλυτή.

Ωστόσο, η άρνηση απλά και μόνο από την πλευρά του αναλυτή να ικανοποιήσει το αίτημα του υποκειμένου, το οποίο αρθρώνεται μέσω του σημαίνοντος ως αίτημα αγάπης και σχέσης με το αντικείμενο, δεν αρκεί για να διαχωρίσει την υποβολή από την μεταβίβαση.

Ο Λακάν απορρίπτοντας τις τεχνικές της ματαιώσης, που είχαν επικρατήσει στην εποχή του, αναζητά την απάντηση σε ένα άλλο πεδίο, σε εκείνο της επιθυμίας, δεδομένου ότι αυτό που επιτρέπει σε ένα υποκείμενο όχι μόνο να απευθυνθεί σ' έναν αναλυτή αλλά και να επωμισθεί την αναλυτική επεξεργασία δεν είναι η απάντηση του Άλλου αλλά η επιθυμία του να έχει επιθυμία^[1].

Εν κατακλείδι, το πεδίο της επιθυμίας που διανοίγεται ενώπιον του υποκειμένου, σε αντίθεση με εκείνο της ανάγκης και του αιτήματος, αποτελεί το μοναδικό κριτήριο διάκρισης μεταξύ μεταβίβασης και υποβολής.

Όπως επιγραμματικά τονίζει ο Λακάν, αυτό που διακυβεύεται [σε μία ανάλυση] δεν είναι ότι εμείς ματαιώνουμε το υποκείμενο σε σχέση με αυτό που μας ζητάει, εν ολίγοις, είτε να του απαντήσουμε είτε να του επιτρέψουμε να μας αγκαλιάσει. Διότι πρόκειται για ματαίωση πολύ πιο καθοριστική, η οποία αφορά την ίδια την ουσία της ομιλίας. Ματαίωση η οποία αφήνει να διαφανεί ο ορίζοντας εκείνου του αιτήματος που αποκάλεσα αίτημα αγάπης και που επίσης ενδέχεται να είναι αίτημα άλλου πράγματος^[2].

^[1-2] Ζακ Λακάν, Σεμινάριο V, Τα μορφώματα του ασυνειδήτου.

Ημερομηνίες: 19 Οκτωβρίου 2019 • 2 Νοεμβρίου 2019 • 14 Δεκεμβρίου 2019 • 11 Ιανουαρίου 2020 • 8 Φεβρουαρίου 2020 • 7 Μαρτίου 2020 • 11 Απριλίου 2020 • 23 Μαΐου 2020 • 13 Ιουνίου 2020

Βιβλιογραφία:

FREUD, Sigmund

- Μελέτες για την υστερία, μτφ. Λ. Αναγνώστου, Επίκουρος, 2002.
- Παρατηρήσεις για μια περίπτωση ψυχαναγκαστικής νευρώσης («Ο Ράττενμαν»), μτφ. Λ. Αναγνώστου, στο: Τρία ιστορικά ασθeneίας, Επίκουρος, 1995.
- La method psychanalytique de Freud, 1904 in Technique psychanalytique (Η ψυχαναλυτική μέθοδος του Φρόιντ στη συλλογή Η τεχνική της ψυχανάλυσης, Επίκουρος 1985).
- Ψυχολογία των μαζών και ανάλυση του εγώ, εκδ. Πλέθρον.
- Η τεχνική της ψυχανάλυσης, εκδ. Επίκουρος
- Ο μικρός Χάνς: Ανάλυση της φοβίας ενός πεντάχρονου αγοριού, εκδ. Επίκουρος
- Δοκίμια μεταψυχολογίας 1915, εκδ. Καστανιώτης
- Μια παιδική ανάμνηση του Λεονάρντο ντα Βίντσι, εκδ. Ερατώ, Αθήνα 2006
- Ψυχανάλυση και λογοτεχνία, εκδ. Επίκουρος

LACAN, Jacques

- Ecrits

- «Intervention sur le transfert», p. 215-226.
- «Du sujet enfin en question», p. 229-236.
- «L'instance de la lettre dans l'inconscient ou la raison depuis Freud», p. 493-528.
- «D'une question préliminaire à tout traitement de la psychose», p. 531-583.
- «La direction de la cure et les principes de son pouvoir», p. 585-645 (ειδικά το κεφάλαιο III: «Où en est-on avec le transfert?»).

- «Subversion du sujet et dialectique du désir dans l'inconscient freudien», p. 793-827.
 - «Position de l'inconscient», p. 829-850.
- Autres écrits, Paris, Seuil, 2001.
- «Proposition du 9 octobre 1967 sur le psychanalyste de l'École», p. 243-259.
 - «Allocution sur l'enseignement» prononcée le 19 avril 1970, p. 297. «La méprise du sujet-supposé-savoir», p. 329-339.
 - «Allocution sur les psychoses de l'enfant», p. 361-371. «Note sur l'enfant», p. 373-374.
 - «L'Acte psychanalytique», p. 375-383.
- *Le Séminaire*
- Livre V, Les Formations de l'inconscient, chapitres XVIII, XX, XXII, XXIV, XXVI, XXVII. Paris, Seuil, 1998.
 - Livre VIII, Le Transfert, chapitres XII XIII XVI XVII XXVI, Paris, Seuil, 1991. Livre X,
 - L'Angoisse, chapitres VIII, IX, X, XI, XIV, XV, XXI, Paris, Seuil, 2004.
 - Livre XI, Les Quatre Concepts fondamentaux de la psychanalyse, chapitres X, XI, XVIII, XIX, XX, Paris, Seuil, 1973.
 - Livre XV, «L'Acte psychanalytique», inédit. Livre XXII, «RSI», inédit, leçons du 10 décembre 1974 et du 25 janvier 1975.
 - Livre XXIII, Le Sinthome, Paris, Seuil, 2005, leçon du 16 décembre 1976.

Μεταβιβαστικές έριδες και επιθυμία του αναλυτή

Εισηγητής: Στέλιος Μωριάτης

Ότι η αναλυτική πράξη εξαρτάται από τις θεωρητικές θέσεις που την στηρίζουν θεωρείται, πλέον, ανάμεσα στους αναλυτές, ως τετριμμένη αλήθεια. Επομένως, τίθεται το εύλογο ερώτημα: ποια είναι τα κριτήρια που υπαγορεύουν την ευθυγράμμιση με την εκάστοτε θεωρητική θέση στο βαθμό που οι αντιθέσεις και ο κατακερματισμός των στοιχείων του πραγματικού δεν συνάδουν με την νηφάλια απομόνωση μέσα στην οποία ο κάθε αναλυτής απεργάζεται την βελτίωση της προσωπικής του σχέσης με την αναλυτική πράξη καθώς και την περαιτέρω επεξεργασία της στο πλαίσιο της αναλυτικής κοινότητας που τον φιλοξενεί; Το γεγονός και μόνο ότι η μεταβίβαση, όποια κι αν είναι η θεωρητική της εκδοχή, δεν θα ήταν ικανή από μόνη της να στηρίξει την αναλυτική αγωγή, δεν αναιρεί το γεγονός ότι ο κάθε αναλυτής γίνεται αποδέκτης της μεταβίβασης, όπως και ο πολιτικός ή ο παιδαγωγός ή ο καθηγητής κλπ. Η ειδοποιός διαφορά αφενός φαίνεται να εντοπίζεται στην ίδια την «αναπαράσταση», με άλλα λόγια στο σημαίνον με το οποίο αντιπροσωπεύεται η θέση την οποία καταλαμβάνει ο αποδέκτης της μεταβίβασης και αφετέρου στην ερμηνεία η οποία συνοδεύει την λογική των σημαινόντων του υποκειμένου. Αν η δυναμική της μεταβίβασης εισάγει την επανάληψη ή ακόμα και την ταύτιση με τον «ερώμενο» δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι η αυθεντικότητα της αγάπης ενδέχεται να μετατραπεί άλλοτε σε εμπόδιο και άλλοτε σε δέλεαρ της επιθυμίας του αναλυτή. Υπό αυτή την έννοια ο αναλυτής καλείται να επιθυμεί, αποποιούμενος την προσφορά της απόλαυσης του συμπτώματος του υποκειμένου, στηρίζοντας την αναλυτική πράξη και την σχέση με την ασυνείδητη γνώση και τα αδιέξοδά της. Σε ποια γνώση όμως καλείται να στηρίξει την ερμηνεία του από τη θέση του αποδέκτη της μεταβίβασης και επομένως ποια η συμβολή της μεταβίβασης στην άρση του συμπτώματος; Πώς

θα προσδιορίζαμε τη θέση του αναλυτή μέσα στις μεταβιβαστικές έριδες που άλλοτε τον διαμορφώνουν ως προς την θεωρητική του κατάρτιση ή την εκπαίδευσή του και άλλοτε αναστέλλουν την ρητορική του αναλυτικού λόγου, χωρίς να συνυπολογίσουμε τις επιπτώσεις τους στην ίδια την εμπειρία της ανάλυσης ως απότοκο πάντα της αναλυτικής επιθυμίας;

Ημερομηνίες: 19 Οκτωβρίου 2019 • 2 & 16 Νοεμβρίου 2019 • 14 & 21 Δεκεμβρίου 2019 • 11 & 25 Ιανουαρίου 2020 • 8 & 22 Φεβρουαρίου 2020 • 7 & 21 Μαρτίου 2020 • 11 Απριλίου 2020 • 9 & 23 Μαΐου 2020 • 13 Ιουνίου 2020

Βιβλιογραφία

- S. Ferenczi, Prolongements de la technique active en psychanalyse, 1921, [Προεκτάσεις της ενεργής τεχνικής στην ψυχανάλυση, 1921]
- Perspectives de la psychanalyse, 1924, [Προοπτικές της ψυχανάλυσης, 1924]
- Contre- indications de la technique active, 1926, [Αντενδείξεις της ενεργής τεχνικής, 1926]
- Elasticité de la technique psychanalytique, 1928, [Ελαστικότητα της ψυχαναλυτικής κλινικής, 1928].
- Transfert et introjection, Oeuvres Complètes, Psychanalyse t. I p.96. [Μεταβίβαση και ενδοβολή, Άπαντα, Ψυχανάλυση I, σελ. 96]
- S. Freud, S. Ferenczi, G.W., XVI, p. 269. Σ Φρόιντ, Σαντόρ Φερέντσι, Άπαντα, Τόμος XVI, σελ 269.
- S. Freud, La méthode psychanalytique [Η ψυχαναλυτική μέθοδος του Φρόιντ, στη συλλογή Η τεχνική της ψυχανάλυσης, Επίκουρος 1985]
- S. Freud, Psychanalyse et médecine, 1926, in Ma vie et la psychanalyse [Σ. Φρόιντ, Ψυχανάλυση και Ιατρική, στο Η ζωή μου και η ψυχανάλυση]
- Sigmund Freud, Josef Breuer, Μελέτες για στην υστερία, εκδόσεις Επίκουρος

- Sigmund Freud, Dora απόσπασμα μιας ανάλυσης υστερίας (trad. Cédric Cohen Skalli), Paris, Payot & Rivages, 2009 (1re éd. 1905), 227 p.
- L'Amour de transfert, et autres essais sur le transfert et le contre-transfert, Paris, Payot, coll. "Petite Bibliothèque Payot", 2017 [Η αγάπη μεταβίβασης και άλλα δοκίμια πάνω στη μεταβίβαση και η αντι-μεταβίβαση]
- Cinq psychanalyses (Dora) (Dora: Fragment d'une analyse d'hystérie, PUF - Quadrige, 2006
- La Technique analytique, Observation sur l'amour de transfert, PUF. [Η ψυχαναλυτική τεχνική, Αγάπη της μεταβίβασης]
- La Technique psychanalytique (Remémoration, répétition et élaboration), (La dynamique du transfert) [Η ψυχαναλυτική τεχνική – Ανάμνηση, επανάληψη και επεξεργασία, η δυναμική της μεταβίβασης]
- Résultats, idées, problèmes tome 2 (L'analyse avec fin et l'analyse sans fin) [Αποτελέσματα, ιδέες, προβλήματα, -περατή μη περατή ανάλυση]
- Melanie Klein, Le Transfert et autres écrits, PUF, 1995. [Η μεταβίβαση και άλλα γραπτά]
- Ricardo Horacio Etchegoyen, Fondements de la technique psychanalytique, Paris, Hermann, 2005, p. 812. [Θεμέλια της ψυχαναλυτικής κλινικής]
- Neyraut M., Le transfert, PUF, 1974. [Η μεταβίβαση]
- Maurice Bouvet : "Résistances, Transfert", Écrits didactiques, in Œuvres psychanalytiques, T.2 Payot, 1968. [Αντιστάσεις, μεταβίβαση]
- Michel Neyraut: Le Transfert. Étude psychanalytique, PUF, 2004 (5e édition). [Η μεταβίβαση. Ψυχαναλυτική Μελέτη]
- Jean-Michel Porret: Temps psychique et transferts. Des structures névrotiques aux organisations limites. [Ψυχικός χρόνος και μεταβιβάσεις]
- Patrick Chemla, Janine Altounian, Fethi Benslama, Pierre Delion, Jean Oury et coll. Résistances et transferts. Enjeux cliniques et crise du politique, Eres, 2004. [Κλινικά διακυβεύματα και κρίση του πολιτικού]

- Paul-Laurent Assoun: Leçons psychanalytiques sur le transfert, Anthropos, 2006. [Ψυχαναλυτικά μαθήματα πάνω στη μεταβίβαση]
- Jean-Michel Louka: De la notion au concept de transfert de Freud à Lacan, L' Harmattan, 2008. [Περί της έννοιας της μεταβίβασης από τον Φρόυντ στον Λακάν]
- Paul Denis: Rives et dérives du contre-transfert, PUF, Coll. Fil rouge, 2010
- Pierre Delaunay : Les Quatre Transferts, Fédération des ateliers de psychanalyse, 2011. [Οι τέσσερις μεταβιβάσεις, Ομοσπονδία εργαστηρίων ψυχανάλυσης]
- Saverio Tomasella: Le Transfert. Pour qui me prenez-vous?, Eyrolles, 2012. [Για ποιόν με παίρνετε;]
- Robert Fliess: The Metapsychology of the Analyst, Psychoanalytic quarterly, LXXVI, 2007. [Η μεταψυχολογία του αναλυτή]
- Grinberg, León. Qui a peur du (contre-)transfert? Transfert, contre-transfert et contre-identification projective dans la technique analytique. Traduit et préfacé par Jean-Michel Assan. Paris: Editions d'Ithaque, 2018. [Ποιος φοβάται την αντι-μεταβίβαση; Μεταβίβαση – αντι-μεταβίβαση και προβολική αντι- ταύτιση στην ψυχαναλυτική τεχνική]
- Carl Gustav Jung, Psychologie du transfert, Albin Michel, PARIS 1980. Cahiers jungiens de psychanalyse, no 102, 2002: «Types psychologiques: Les types psychologiques dans le transfert, le contre-transfert et l'interaction thérapeutique, John Beebe».

LACAN Jacques

Ecrits

- «Intervention sur le transfert», p. 215-226.
- «Du sujet enfin en question», p. 229-236.
- «L'instance de la lettre dans l'inconscient ou la raison depuis Freud», p. 493-528.
- «D'une question préliminaire à tout traitement de la psychose», p. 531-583.
- «La direction de la cure et les principes de son pouvoir», p. 585-645 (et spécialement le chapitre III : «Où en est-on avec le transfert?»).

- «Subversion du sujet et dialectique du désir dans l'inconscient freudien», p. 793-827. «Position de l'inconscient», p. 829-850.

Autres écrits, Paris, Seuil, 2001.

- «Proposition du 9 octobre 1967 sur le psychanalyste de l'École», p. 243-259.
- «Allocution sur l'enseignement» prononcée le 19 avril 1970, p. 297. «La méprise du sujet-supposé-savoir», p. 329-339.
- «Allocution sur les psychoses de l'enfant », p. 361-371. « Note sur l'enfant », p. 373-374. « L'Acte psychanalytique», p. 375-383.

Le Séminaire

- Livre V, Les Formations de l'inconscient, chapitres XVIII, XX, XXII, XXIV, XXVI, XXVII. Paris, Seuil, 1998.
- Livre VIII, Le Transfert, chapitres XII XIII XVI XVII XXVI, Paris, Seuil, 1991. Livre X,
- L'Angoisse, chapitres VIII, IX, X, XI, XIV, XV, XXI, Paris, Seuil, 2004.
- Livre XI, Les Quatre Concepts fondamentaux de la psychanalyse, chapitres X, XI, XVIII, XIX, XX, Paris, Seuil, 1973.
- Livre XV, «L'Acte psychanalytique», inédit. Livre XXII, «RSI», inédit, leçons du 10 décembre 1974 et du 25 janvier 1975.
- Livre XXIII, Le Sinthome, Paris, Seuil, 2005, leçon du 16 décembre 1976.

Μεταβίβαση, «Σε αγαπώ... σε ακρωτηριάζω»¹**Εισηγήτριες:** Ειρήνη Βέκκου • Άννα Κοντούλη

«Εν αρχή στην ψυχανάλυση είναι η μεταβίβαση» αναφέρει ο Λακάν στην «πρόταση της 9ης Οκτωβρίου 1967 για τον ψυχαναλυτή της σχολής». Ο Λακάν θα τοποθετήσει την μεταβίβαση ως μια από τις τέσσερις θεμελιώδεις έννοιες της ψυχανάλυσης, διαχωρίζοντάς την από την επανάληψη.

Το υποκείμενο έρχεται στην ανάλυση. Όταν ετέθη το ερώτημα στον Λακάν «τι ωθεί τους ανθρώπους να κάνουν ανάλυση;»² απαντά «ο φόβος...»³. Υποφέρει, επειδή το σύμπτωμά του κάτι θέλει να του πει, κάτι άλλο που ο ίδιος δε γνωρίζει και αποδίδει αυτή τη γνώση στον αναλυτή που υποτίθεται ότι γνωρίζει.

«Ο άνθρωπος φοβάται... και σιγά σιγά φτάνει σε κατάσταση πανικού...»⁴. Απευθύνεται στον αναλυτή για να εκφράσει την οδύνη του, τον αναλυτή ως υποκείμενο της υποτιθέμενης γνώσης. Ο αναλυτής στηρίζει το σύμπτωμα, ανοίγοντας τον δρόμο για την μεταβίβαση, ώστε να αναδυθεί η επιθυμία – η οποία ωστόσο προκαλεί οδύνη - και να θέσει ένα ερώτημα σχετικά με την ασυνείδητη γνώση.

Παρόλα αυτά, το υποκείμενο προτιμά την άγνοια και με αυτήν θα απευθυνθεί στον αναλυτή που πιστεύει ότι γνωρίζει.

«Η άγνοια είναι ένα από τα τρία θεμελιώδη πάθη, τα άλλα δύο είναι η αγάπη και το μίσος, και είναι αυτή που τα συνδέει με την μεταβίβαση»⁵.

¹ Ζακ Λακάν, *Οι τέσσερις θεμελιακές έννοιες της ψυχανάλυσης*, Ράππας, 1982

² Ζακ Λακάν, *Ψυχανάλυση, επιστήμη, πολιτική*, Συνέντευξη στον E. Granzotto, Περιοδικό αληθεια, Φθινόπωρο 2007

³ Στο ίδιο

⁴ Στο ίδιο

⁵ Ζακ Λακάν, *Τα τεχνικά γραπτά του Freud*, Seuil, 1975

Ημερομηνίες: 16 Νοεμβρίου 2019 • 21 Δεκεμβρίου 2019 • 25 Ιανουαρίου 2020 • 22 Φεβρουαρίου 2020 • 21 Μαρτίου 2020

Βιβλιογραφία

Πλάτων

- Συμπόσιον, μετάφραση Ι. Συκουτρή, Εστία, 1934.

Freud Sigmund

- Η τεχνική της ψυχανάλυσης, Επίκουρος, 1985.
- Εισαγωγή στην ψυχανάλυση, Επίκουρος, 1996.
- Για τη δυναμική της μεταβίβασης, Πλέθρον, 2010.
- Αναστολή, σύμπτωμα και άγχος, Μεταίχιμο, 2018.

Lacan Jacques

Το Σεμινάριο

- Βιβλίο Ι Τα τεχνικά γραπτά του Freud, Seuil, 1975.
- Βιβλίο ΙΙΙ. Οι ψυχώσεις, Ψυχογιός, 2005.
- Βιβλίο V Τα μορφώματα του ασυνείδητου, Seuil, 1998.
- Βιβλίο VIII Η μεταβίβαση, Seuil, 1991.
- Βιβλίο X Η αγωνία, Seuil, 2004 .
- Βιβλίο XI. Οι τέσσερις θεμελιακές έννοιες της Ψυχανάλυσης, Ράππας, 1982.
- Βιβλίο XV Η Ψυχαναλυτική πράξη, αδημοσίευτο.
- Βιβλίο XXII RSI, αδημοσίευτο.
- Βιβλίο XXIII Το σύνθωμα, Seuil, 2005 .

Γραπτά

- «Παρέμβαση για την μεταβίβαση».
- «Περί ενός προκαταρκτικού ερωτήματος σε κάθε πιθανή θεραπευτική αγωγή της ψύχωσης».
- «Η κατεύθυνση της θεραπείας και οι αρχές της εξουσίας της».
- «Θέση του ασυνείδητου»

Άλλα Γραπτά

- «Πρόταση της 9ης Οκτωβρίου 1967 για τον ψυχαναλυτή της σχολής».
- «Ομιλία πάνω στις ψυχώσεις του παιδιού».

- «Η ψυχαναλυτική πράξη».
- «Joyce, το σύμπτωμα».
- «Πρόλογος στην αγγλική έκδοση του σεμιναρίου XI».

Περιοδικά

- Αληθεια, τεύχος 2, Φθινόπωρο 2007.

Ο αναλυτής απέναντι στα σύγχρονα συμπτώματα

Εισηγητής: Γιώργος Κωνσταντίνου

«Είμαστε όλοι αποβολές της επιθυμίας του Άλλου» αναφέρει ο Λακάν. Ο Άλλος είναι πάντοτε για μας ο Άλλος της γλώσσας, ο οποίος υφίσταται μεταβολές μέσα στον εκάστοτε λόγο (discours) της κάθε εποχής. Νέα συμπτώματα γεννιούνται μέσα στη φρενίτιδα της νεοφιλελεύθερης επιταγής «απολάμβανε». Πώς ο ψυχαναλυτής μπορεί να χειριστεί τη μεταβίβαση του ασθενή μέσα στο σύγχρονο λόγο; Όμως η ψυχανάλυση δεν ασχολείται με την κοινωνική όψη του συμπτώματος παρά στο μέτρο όπου η όψη αυτή εκφράζεται μέσα από τα επιτελέσματα του λέγειν του υποκειμένου.

Ημερομηνίες: 18 Οκτωβρίου 2019 • 2 & 15 Νοεμβρίου 2019 • 6 & 20 Δεκεμβρίου 2019 • 18 & 24 Ιανουαρίου 2020 • 1 & 21 Φεβρουαρίου 2020 • 7 & 20 Μαρτίου 2020 • 11 Απριλίου 2020 • 9 & 22 Μαΐου 2020 • 19 Ιουνίου 2020

Βιβλιογραφία

Σ. Φρόνιτ:

- Περαιτή και μη περαιτή ανάλυση, εκδόσεις Πλέθρον
- Η τεχνική της ψυχανάλυσης, εκδόσεις Επίκουρος
- Αναστολή, σύμπτωμα, άγχος, εκδόσεις Μεταίχμιο
- Ψυχοπαθολογία της καθημερινής ζωής, εκδόσεις Επίκουρος

Ζ. Λακάν:

- Ένα προκαταρτικό ερώτημα πάνω στη θεραπεία της ψύχωσης, εκδόσεις του Λακανικού Πεδίου
- Ομιλία στη Γενεύη πάνω στο σύμπτωμα. Ανέκδοτο
- Η τοποθέτηση του ασυνειδήτου, εκδόσεις του Λακανικού Πεδίου
- Σχέσεις αντικειμένου, 4^ο Σεμινάριο, ανέκδοτο
- Η μεταβίβαση, 8^ο Σεμινάριο, ανέκδοτο.
- Το άγχος, 10^ο Σεμινάριο, ανέκδοτο.

- Οι τέσσερις θεμελιακές έννοιες της ψυχανάλυσης, 11^ο Σεμινάριο, εκδόσεις Ράππα
- Ψυχαναλυτική πράξη, 15^ο Σεμινάριο, ανέκδοτο.
- Το αντίστροφο της ψυχανάλυσης, εκδόσεις Ψυχογιός
- Ο λογικός χρόνος, ανέκδοτο.

«Τόσα φιορίνια, τόσοι αρουραίοι»: Μεταβιβαστικές όψεις της πληρωμής στην ανάλυση

Εισηγητής: Διονύσης Μπράτης

«Κατέχοντας την ιδιοκτησία που του επιτρέπει να αγοράζει ο,τιδήποτε, κατέχοντας την ιδιοκτησία που του επιτρέπει να οικειοποιείται όλα τα αντικείμενα, το χρήμα είναι λοιπόν το αντικείμενο της κατεξοχήν κατοχής [...]. Το χρήμα είναι ο μαστροπός που φέρνει σε επαφή την ανθρώπινη ανάγκη με το αντικείμενό της, τη ζωή του με τα μέσα της ζωής του. Όμως αυτό που μεσολαβεί ανάμεσα σε μένα και στη ζωή μου, μεσολαβεί επίσης ανάμεσα στην ύπαρξη των άλλων ανθρώπων και σε μένα. Για μένα το χρήμα είναι ο άλλος»

*Καρλ Μαρξ, Η δύναμη του χρήματος,
μτφ. Γιώργος Μπλάνας, στο: Περί χρήματος,
Κοβάλτιο, 2017, σ. 64.*

☪☪☪

«Με τον τρόπο αυτό, οι αρουραίοι απέκτησαν τη σημασία των *χρημάτων*. Το αποκάλυψε ο ίδιος μέσω του λεκτικού συνειρμού που έκανε με τις λέξεις *ratten* (αρουραίοι) και *raten* (δόσεις). Μέσα στα ιδεοληπτικά του παραληρήματα είχε κυριολεκτικά επινοήσει ένα νόμισμα αρουραίου. Όταν, για παράδειγμα, τον ενημέρωσα για το κόστος της συνεδρίας, είπε μέσα του (όπως με πληροφόρησε έξι μήνες αργότερα): *Τόσα φιορίνια, τόσοι αρουραίοι*».

*Sigmund Freud (1909), Notes upon a case of
obsessional neurosis, The Standard Edition, vol. X, Vintage,
2001, p. 213.*

[μτφ. Διονύσης Μπράτης]

Ακόμη κι αν η άσκηση της ψυχανάλυσης συνιστά, εκτός των άλλων, και ένα είδος επιτηδεύματος από το οποίο ο ασκών βιοπορίζεται, είναι σαφές – και τούτο είναι κάτι που προκύπτει μέσα από την ίδια την αναλυτική εμπειρία – ότι το χρήμα αποτελεί σημαίνον που, ανεξάρτητα από το αν παραπέμπει ή όχι σε μια σημασία, αντιπροσωπεύει κάτι για τα υποκείμενα.

Επομένως, ακόμη κι αν διαβαστεί ως σημαίνον γύρω από το οποίο υφαίνονται δαιδαλώδη φαντασιωτικά σενάρια, ως εκδοχές της απόλαυσης ή του χρέους, το χρήμα και κυρίως η ίδια η πράξη της πληρωμής διεκδικεί το μερίδιό της στις πολλαπλές εκφάνσεις της μεταβίβασης.

Ημερομηνίες: 7 Δεκεμβρίου 2019 • 4 Απριλίου 2020 • 9 Μαΐου 2020 • 20 Ιουνίου 2020

Βιβλιογραφία

- Αριστοτέλης, Ηθικά Νικομάχεια, Βιβλίο Δ', μτφ. Δ. Λυπουρλής, Ζήτρος, 2006.
- Μαρξ, Κ. Η δύναμη του χρήματος, μτφ. Γ. Μπλάνας, στο: *Περί χρήματος*, Κοβάλτιο, 2017.
- Freud, S. Παρατηρήσεις για μια περίπτωση ψυχαναγκαστικής νεύρωσης («Ο Ράπτενμαν»), μτφ. Λ. Αναγνώστου, στο: *Τρία ιστορικά ασθeneίας*, Επίκουρος, 1995.
- Freud, S. Notes upon a case of obsessional neurosis, Addendum: Original record of the case, in: *Two case histories: "Little Hans" and the "Rat Man"*, The Standard Edition, Vol. X, Vintage, 2001.
- Freud, S. Η ερμηνεία των ονείρων, μτφ. Β. Πατσογιάννης, Πλέθρον, 2018.
- Freud, S. Χαρακτήρας και πρωκτικός ερωτισμός, μτφ. Χ. Τσαμπρούνης, στο: *Περί χρήματος*, Επέκεινα, 2016.
- Freud, S. Η τεχνική της ψυχανάλυσης, μτφ. Γ. Τσαμπουράκης, Επίκουρος, 1985.
- Freud, S. Δυο παιδικά ψέματα, μτφ. Γ. Παπαχριστόπουλος, στο: *Το οικογενειακό μυθιστόρημα των νευρωτικών & άλλα κείμενα*, Orportuna, 2014.
- Lacan, J. Το σεμινάριο για το «Κλεμμένο γράμμα», μτφ. Δ. Βεργέτης & Ε. Μαρκίδη, Πατάκης, 2010.
- Ferenczi, S. Η οντογένεση του ενδιαφέροντος για το χρήμα, μτφ. Ε. Κωτούλα & Β. Γαλάνης, στο: *Περί χρήματος*, Επέκεινα, 2016.

- Aisenstein, M. Ορισμένες σκέψεις για το χρήμα και τη μεταβιβαστική νεύρωση σε αναφορά με τον άνθρωπο με τα ποντίκια, στο: *Περί χρήματος*, Επέκεινα, 2016.

Θ Ε Σ Μ Ι Κ Ε Σ
Δ Ρ Α Σ Τ Η Ρ Ι Ο Τ Η Τ Ε Σ
Τ Ο Υ
Φ Ο Ρ Ο Υ Μ Τ Η Σ Α Θ Η Ν Α Σ

Σεμινάριο του Λακανικού Πεδίου, του Φόρουμ της Αθήνας Οι τέσσερις θεμελιώδεις έννοιες της ψυχανάλυσης

Εισηγητές: Μέλη του Φόρουμ της Αθήνας

Συντονισμός: Άννα Κοντούλη • Ευαγγελία Κομματά

Το αρχικό ερώτημα του Λακάν κατά την έναρξη των διαλέξεων του στην Ecole Pratique des Hautes Etudes όπου βρήκε φιλοξενία μετά από πρόσκληση του διευθυντή της Braudel, και την υποστήριξη του C.L. Strauss, και αφού είχε ήδη εκδιωχθεί από τις τάξεις των διδασκόντων της I.P.A., ήταν το εξής:

Τι είναι εκείνο που τον εξουσιοδοτεί ώστε να αποφασίσει την συνέχιση τού Σεμιναρίου του, ένα Σεμινάριο το οποίο απευθύνεται όχι μόνο σε ψυχαναλυτές αλλά και στο οποίο έχει αφιερώσει τη ζωή του;

Η υποστήριξη που του παρέχουν επιφανείς πνευματικοί άνθρωποι της εποχής του, όπως ο Braudel, ο C.L. Strauss, ο Flacelière, κ.α., αποχτά ξεχωριστή σημασία για τον Λακάν δεδομένου ότι αναγνωρίζουν τη σπουδαιότητα του σεμιναρίου του, συμβάλλοντας έτσι ώστε να δημιουργηθούν όλες εκείνες οι προϋποθέσεις οι οποίες θα του επιτρέψουν να συνεχίσει να διερωτάται για τα θεμέλια της ψυχανάλυσης.

Το Σεμινάριο για τον Λακάν αφορά την εκπαίδευση των αναλυτών και γι' αυτό αποτελεί μέρος της θεμελίωσης της ίδιας της ψυχαναλυτικής πράξης, και μάλιστα ως συστατικό της στοιχείο.

Πιο συγκεκριμένα η απάντηση του Λακάν στην αμηχανία που του προκάλεσε η παραπάνω συνθήκη, ήταν η αναζήτηση των κριτηρίων εκείνων βάσει των οποίων θα μπορούσε να ορισθεί η ψυχανάλυση ως χορηγούμενη θεραπεία από έναν ψυχαναλυτή.

Αν και οι μετά τον Φρόντ απαντήσεις στο εν λόγω ερώτημα υπήρξαν αρκούτσως επαμφοτερίζουσες, η προσέγγιση που επιχειρείται από τον Λακάν δεν είναι δυνατόν να αγνοήσει το γεγονός ότι η διδασκαλία του έγινε αντικείμενο λογοκρισίας από

την IPA ενώ ο ίδιος αποκλείστηκε από κάθε δυνατότητα η οποία θα αφορούσε την εκπαίδευση των αναλυτών μέσα σ' αυτή την εταιρεία.

Η σύγκριση με τον αφορισμό του Σπινόζα, ο οποίος έλαβε χώρα το 1656 οφείλεται στο ότι ο Σπινόζα υπήρξε όχι μόνο θύμα αποκλεισμού αλλά και αντικείμενο του σάμματα, του έσχατου αφορισμού, ο οποίος αντιστοιχούσε στο αδύνατο μιας επιστροφής. Η αναφορά στο γεγονός αυτό αφήνει την δυνατότητα να τεθούν ερωτήματα ως προς την ψυχανalyτική πράξη αλλά και ως προς την ίδια την σύσταση και την λειτουργία της ψυχανalyτικής κοινότητας: Είναι η ψυχανalyτική κοινότητα εκκλησία;

Δύο είναι οι άξονες γύρω από τις οποίες αρθρώνονται οι απαντήσεις του Λακάν:

- Αφενός, οι επεξεργασίες όσον αφορά την αντιστοιχία των μορφών του αντικειμένου α με την συμβολική λειτουργία του – φ και
- Αφετέρου, η όλη προσπάθειά του να αποκαταστήσει το βασικό εργαλείο (και όχι όργανο - instrument) το οποίο έχουν στη διάθεσή τους οι αναλυτές, δηλαδή την ομιλία (parole)

Η ομιλία για τον Λακάν αποτελεί τον βασικό εγγυητή της αναλυτικής πράξης, ενώ η αναφορά στην φιλοσοφία της γλώσσας (langage), διαμέσου του Heidegger, θα του χρησιμεύσει για να μιλήσει όχι ως φιλόσοφος αλλά για να αντιπαρατεθεί με την *ίδια την άρνηση της έννοιας*.

Άρνηση η οποία λαμβάνει τη μορφή ερωτήματος ως προς την εννοιολογική υπόσταση την οποία οφείλουμε να προσδώσουμε στους τέσσερις από τους όρους τους οποίους εισήγαγε ο Φρόντ ως θεμελιώδεις έννοιες της ψυχανάλυσης. Συγκεκριμένα: *το ασυνείδητο, την επανάληψη, τη μεταθίβαση και την ενόρμηση*.

Οι τέσσερις αυτές έννοιες καθορίζουν την ουσία της ανάλυσης και, μάλιστα, ο,τιδήποτε *προβληματικό* και συνάμα ο,τιδήποτε

καθοδηγητικό ενέχεται στην ίδια την λειτουργία της διδακτικής ανάλυσης. Μία ανάλυση που διδάσκεται όχι ως αυτό που θα τερματιστεί ως ταύτιση με τον αναλυτή, πράγμα το οποίο οδηγεί στην απώλεια του πραγματικού σκοπού της ψυχανάλυσης, αλλά ως εκείνο που υφίσταται, για το κάθε υποκείμενο, πέραν της εν λόγω ταύτισης, διαφορά και τομή κατά την προσέγγιση του ψυχαναλυτικού γίνεσθαι.

Ημερομηνίες: 23 Νοεμβρίου 2019 • 18 Ιανουαρίου 2020 • 1 Φεβρουαρίου 2020 • 14 Μαρτίου 2020 • 16 Μαΐου 2020

Κλινικές Παρουσιάσεις

Εισηγητές: Μέλη του Φόρουμ της Αθήνας

Συντονισμός: Γιώργος Γιακουμάκης

Οι κλινικές παρουσιάσεις – συνδεδεμένες πάντοτε με την ετήσια θεματική των Κλινικών Κολλεγίων της IF-EPFCL – συνιστούν μια από τις σημαντικότερες δραστηριότητες του Φόρουμ της Αθήνας. Είναι ο χώρος όπου αναδεικνύεται, *par excellence*, η σύνδεση της θεωρίας με την κλινική πρακτική, εκεί όπου όλα τα μέλη του Φόρουμ έχουν τη δυνατότητα να παρουσιάσουν και να μοιραστούν την αναλυτική εμπειρία τους.

Ανεξαρτήτως της εκάστοτε θεματικής, η λογική της επεξεργασίας των κλινικών περιπτώσεων που παρουσιάζονται περιστρέφεται γύρω από δυο κεντρικούς άξονες: αφενός, επικεντρώνεται στα κλινικά δεδομένα εκείνα που μπορούν να επιτρέψουν μια διαφοροδιαγνωστική της δομής του υποκειμένου και, αφετέρου, εστιάζει στα ερωτήματα που σχετίζονται με τη διεύθυνση της θεραπείας.

Ημερομηνίες: 23 Νοεμβρίου 2019 • 7 Δεκεμβρίου 2019 • 18 Ιανουαρίου 2020 • 1 Φεβρουαρίου 2020 • 14 Μαρτίου 2020 • 4 Απριλίου 2020 • 16 Μαΐου 2020

Σεμινάριο • Ημερίδες του Προγράμματος Κλινικών Εκπαιδεύσεων

Η αποτελεσματικότητα της μεταβίβασης έναντι των συμπτωμάτων

Εισηγητές: Μέλη του Φόρουμ της Αθήνας & Προσκεκλημένοι Εισηγητές

Συντονισμός: Επιτροπή Κλινικών Εκπαιδεύσεων

Από τη φετινή χρονιά, η Επιτροπή Κλινικών εκπαιδεύσεων αποφάσισε τη θεσμοθέτηση ενός σεμιναρίου του Προγράμματος Κλινικών Εκπαιδεύσεων, θέμα του οποίου θα είναι η εκάστοτε θεματική των Κλινικών Κολλεγίων της IF-EPFCL. Στόχος μας είναι να λειτουργήσει πολυσυμμετοχικά (με τη συνεργασία των μελών του Φόρουμ της Αθήνας αλλά και τη συμμετοχή προσκεκλημένων) ώστε να αποτελέσει – σταδιακά – την κεντρική δραστηριότητα του Προγράμματος Κλινικών Εκπαιδεύσεων. Ειδικά για το τρέχον ακαδημαϊκό έτος προκρίναμε την πιλοτική λειτουργία του με τη μορφή ημερίδων, το αναλυτικό πρόγραμμα των οποίων βρίσκεται υπό διαμόρφωση και θα ανακοινωθεί έγκαιρα.

Ημερομηνίες: 7 Δεκεμβρίου 2019 • 4 Απριλίου 2020

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α Κ Λ Ι Ν Ι Κ Ω Ν
Ε Κ Π Α Ι Δ Ε Υ Σ Ε Ω Ν

Ο Ρ Γ Α Ν Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΛΙΝΙΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΝ (ΕΚΕ)

Τριμελές όργανο, επιφορτισμένο με την ευθύνη της διαμόρφωσης του Προγράμματος Κλινικών Εκπαιδεύσεων (ΠΚΕ), το οποίο εισάγει στη ΓΣ του Φόρουμ για την τελική έγκριση. Εποπτεύει την διεξαγωγή του προγράμματος, ενώ τα μέλη της αναλαμβάνουν και το ρόλο εκπαιδευτικού συμβούλου για καθένα από τους εκπαιδευόμενους. Είναι αρμόδια για την τελική έγκριση εγγραφής στο πρόγραμμα σπουδών των υποψήφιων εκπαιδευόμενων. Η θητεία της είναι διετής και ορίζεται κατόπιν εκλογών. Της ΕΚΕ προεδρεύει ο Υπεύθυνος του Προγράμματος Κλινικών Εκπαιδεύσεων.

ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ

Μέλη του Φόρουμ της Αθήνας, της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου και προσκεκλημένοι εισηγητές από το εξωτερικό (μέλη της IF-EPFCL).

ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΙ

Επαγγελματίες υγείας (ψυχίατροι, ψυχολόγοι, νοσηλεύτες, κοινωνικοί λειτουργοί, λογοθεραπευτές, ιατροί άλλων ειδικοτήτων, κ.α.), επιστήμονες του πεδίου των ανθρωπιστικών σπουδών, εκπαιδευτικοί και φοιτητές αντίστοιχων σχολών. Κατ' εξαίρεση, γίνονται δεκτοί υποψήφιοι άλλων επιστημονικών πεδίων ή επαγγελματικών κλάδων, οι οποίοι θα πρέπει, ωστόσο, να έχουν τεκμηριωμένη σχέση με το αντικείμενο της ψυχανάλυσης (π.χ. αναλυόμενοι). Για κάθε εκπαιδευόμενο ορίζεται ένας σύμβουλος – επιβλέπων, μέλος της Επιτροπής Κλινικών Εκπαιδεύσεων, με απόφαση του Υπεύθυνου του ΠΚΕ.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ – ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Το Πρόγραμμα Κλινικών Εκπαιδεύσεων (ΠΚΕ) διαμορφώνεται στη βάση ετήσιων θεματικών ενότητων. Για την παροχή πιστοποίησης απαιτείται η συστηματική παρακολούθηση του

προγράμματος, τουλάχιστον, για 3 συνεχή έτη, την οποία αποκλειστικά αρμόδιος να βεβαιώσει είναι ο Υπεύθυνος του ΠΚΕ. Σε κάθε περίπτωση, προκειμένου ένας εκπαιδευόμενος να αιτηθεί την είσοδό του, ως τακτικό μέλος του Φόρουμ της Αθήνας, θα πρέπει να έχει ολοκληρώσει έναν τριετή κύκλο σπουδών.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

- Σεμινάριο του Προγράμματος Κλινικών Εκπαιδεύσεων με θεματική την εκάστοτε ετήσια θεματική των Κλινικών Κολλεγίων της IF-EPFCL.
- Το Σεμινάριο του Φόρουμ της Αθήνας.
- Κλινικές Παρουσιάσεις.
- Ειδικά Σεμινάρια ετήσιας διάρκειας, ανά δεκαπενθήμερο ή μηνιαία, με θεματική άμεσα συνδεδεμένη με εκείνη των Κλινικών Κολλεγίων της IF-EPFCL και του Σεμιναρίου του ΠΚΕ
- Ομάδες Εργασίας.
- Κλινικά Σεμινάρια, σε κλινικούς χώρους.

Το

Πρόγραμμα Κλινικών Εκπαιδεύσεων

του Φόρουμ της Αθήνας

της Διεθνούς των Φόρουμ

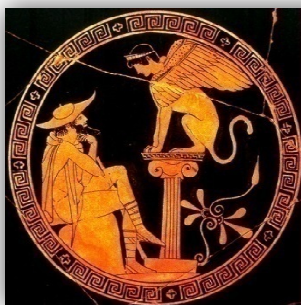
της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου

διεξάγεται στην έδρα του

Αγίας Φιλοθέης 17, Πλάκα, Αθήνα

website: www.champlacanian-net.gr

email: info@champlacanian-net.gr

ΔΦ – ΣΧΟΛΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΩΝ
ΦΟΡΟΥΜ ΤΟΥ ΛΑΚΑΝΙΚΟΥ ΠΕΔΙΟΥ
ΦΟΡΟΥΜ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ